

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 t. félre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.
Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)
a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
csizmendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

		1-11-31	1-61-121	1-181-24
		széri hirdetéskor		
		1-11-31	1-61-121	1-181-24
		ft	kr	ft
10/16 lap		14	36	70
8/16 "		7	18	35
5/16 "		3	9	17
3/16 "		1	3	5
1/16 "		0	1	1

Többszöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 50 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.
A szives megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a helyülendő mellékelt hirdetés
számára.
Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. ftba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Meghívás.

Az erdélyi gazd. egylet ez évi rendes közgyűlését Mártius hó 12-én d. e. 10 órakor fogja a városház nagy termében megtartani, miről az egylet helyt lakó s vidéki tagjai azon kéréssel értesítettek, hogy a kijelelt időben és helyen minél nagyobb számmal megjelenni méltóztassanak. —

Kelt az erdélyi gazdasági-egylet igazgató választmányának Kolozsvárt 1873. Február hó 3-án tartott üléséből.

Gróf Mikó Imre, s. k.
egyleti elnök.
Gamauf Vilmos, s. k.
egyleti titkár.

Néhány szó a községi faiskolákról.

Ha a történelem lapjait figyelemmel olvassuk, látjuk, hogy minden kornak megvoltak a maga eszméi, a melyek megtestesüléséért egyesek úgy, mint társulatok, egész önfeláldozásig fáradoztak.

Korunk kedvenc eszméje „előre“, melynek magasan lengő zászlóját: „egyenlőség, testvériség és szabadság“ lélek emelő jelszavak diszítik, s mely alatt nem épen megvetendő számú csatakész sereg harszol, hogy a dicső elvekből származó magasztos cél t. i.

a népek szellemi emelkedése, erkölcsi tökélyesedése, anyagi jóléte, egyszóval: boldogsága eléressék. — Hogy ezt pedig, csak a jó és tervszerű nevelés által érhetjük el: az régtől fogva bebizonyított igazság.

Az 1868. XXXVIII. törvényezikk létrejöttével hazánkban is a népnevelés, ha nem is „óriási“, de mindenestre szép jövőt ígérő léptekkel halad előre, a melyet teljes erejéből elősegíteni és támogatni kell hogy minden honpolgár első s legfőbb kötelességének tartsa. —

A népnevelés jótékony forrásából fakadó áldásokat ismerjük, annak előmozdítására pedig, mind az alkalom, mind az eszközök ezerféle mód és alakban kezeink között vannak, s most csak az a kérdés: vajon alkalmaztatnak-e azok úgy, hogy a kívánt sikert eredményezzék? Igénytelen nézetem szerint nem. És miért nem? röviden megmondom.

A neveléstan egyik alaptétele azt mondja: „A józan nevelés az életnek neveljen“ vagyis — Meny-nyi szavai szerint — a gyermek nevelését a) az emberiség jelen közműveltségi állásához vagyis a kor-szemlelhez, b) azon emberi társadalomnak, melyben élni fog, sajátos viszonyaihoz, szükségleteihez, hajlamaihoz, szokásaihoz, foglalkozásaihoz s műveltségi állásához, — c) a növendék adott vagy előrelátható polgári állásához, családi viszonyaihoz kell alkalmazni és oda hatni, hogy ő azon helyen és időben, hova tartozik, hol él és élni fog, az értelmi, erkölcsi és

anyagi közéletet kifejezni és folytatni, és saját egyéni életét ahhoz hozzáalakítani képesítették.

Ezek után ha bepillantunk, de nem a tanterv vagy a tantermekébe, hanem az élet nagy iskolájába, azonnal kiderül állításom igaz volta, miután csak ott látható, mily kevés gond fordítottatik a fönt említett alapelv gyakorlati kivitelére!

Tudjuk azt, hogy a gazdaság képezi azon legbiztosabb alapot, melyen valamely állam jóléte nyugszik, nemkülönben azt is, hogy népünk tulnyomó része a földmivelő osztályhoz tartozik, s így életéhez megkívántató szükségleteit a földgyomrából kénytelen előteremteni, ezt azonban csak okszerű és célszerű kezelés által eszközölheti.

Mindezeket tudva és beismerve, mégis a törvényben előírt „gazdasági és kertészeti gyakorlatok” tanítása vagy egészen elhanyagoltatik, vagy oly mostohán kezeltetik, hogy az eredményyel még a legnagyobb optimista sem lehet megelégedve.— És mennyiben alapos ezen állításom, szavak helyett szóljanak az ide csatolt — hiteles adatok nyomán szerzett — számok.

Egy oly megyében, melynek területe 111 négy-szög mfd. lakosai száma pedig — a legújabb összeírás szerint — 333,237, a faiskolák állapota következő:

Járás.	Község száma.	Faiskola van községben.	Más célra használtatik.	Faiskola nincs községben.
I.	83	17	31	35
II.	82	—	24	58
III.	142	11	18	113
IV.	138	3	5	130
V.	104	2	33	69
VI.	112	3	19	90
Öszv.	661	36	130	495

Az 1870. évi népszámlálás szerint, a szt. István kor. országainak összes népessége tesz 15.417,307 lelket. —

Östermeléssel foglalkozik	5.064,753.
Kézmű és iparral foglalkozik	646.964.
Kereskedelemmel foglalkozik	133,582.
Birtok után él.	80,680.

Ezek elősorolása után, ha kutatjuk: vajon melyek azon akadályok és pusztító elemek, melyek a faiskolák előhaladását és felvirágzását gátolják? Rövid tapasztalataim után — ha szabad azokat őszintén bevallani és napfényre hozni — következőket találom:

Először községi előjáróink hanyagsága és gondatlansága. Községi előjáróink — tisztelet a kivételeknek — bármiféle ügyet melegebben felkarolnak, mint épen a faiskoláét. És ha találkoznak is egyes helységek, hol az iskolaszéki elnökök erélyes fellépése folytán alapítottak faiskolák, nagyobb részének élte a tiszavirágjához hasonló, mert a támogatás és gyámolítás nélkül maradó buzgó tanító minden fáradsága és legszebb tervei a közömbösség nagy tengereiben nyomtalanul elvesznek.

Egy további ok, népünk tudatlansága és ebből származó közömbössége, mely ragályos betegség ugyan mélyen befészkelte magát népünk szívébe, de azért a seb meggyógyítható, mert népünk hajlandó a jóra, csak legyen parancsolója; mert szépszavakra mindent ígér, de semmit sem tesz.

Végre ide sorolom a tanítóink kedvhiányát is, mely több okból eredhet.— Az egyiknek pl. hogy megélhessen magán órákkal kell foglalkozni, a másinak más hivatalos teendői elrabolják idejét és kifárasztják, a harmadik, látva fáradsága eredménytelenségét, mint sem folytonosan czivakodják, abba hagyja sat. —

Soraimat bezárva, tollamat azon reménnyel teszem le, hogy a t. olvasó közönség nem fog fölöttem pálczát törni, hogy itt-ott talán nagyon is élénk színekkel festettem a helyzetet; mert szemeim előtt lebegett nemzetünk jóléte és boldogsága. Vajha mihamarább eljönne az idő, hogy a boldogság és jólét nemcsak pusztá óhaj, nemesak újságlapjaink és könyveinkben felmerülő kívánság, hanem népünk szívét, lelkét áthatva, tüzhelyeinknél állandóan helyet foglaljon.

Egy magyarországi néptanító.

Három problema a gazdaság köréből.

I. A hőmérséklet befolyása az anyagcserére.

Az állati test melegsége, mint tudjuk a szervezetben végbemenő anyagcserének következménye, s ezen tünemény tudományos szempontból véve épen az, a mit köznyelven a szervetlen természetben elégségnak nevezünk. Az ember s általában minden állat szervezete folyvást meleget fejleszt, és pedig egészséges állapotban mindég annyit, a mennyi szükséges, hogy a vér hőmérséklete 39—40° C-on álljon. Az állat teste azonban részint kisugárzás, részint a levegővel érintkezve folyvást meleget veszít, s hogy a vér hő-

mérséklete egy állapotban maradjon a szervezetnek szükségén ezen veszteséget kell folyvást pótolnia.

A mondottakból önkényt következik, hogy a melegképzésnek szoros viszonyban kell lenni a bennünket környező levegő hőmérsékletével, mert minél hidegebb a levegő, a szervezetnek annál több meleget kell produkálnia, hogy a test, illetőleg a vér hőmérséke egy állapotban maradjon. Ezeket tudva nincs mit csodálkoznunk azon, hogy hideg időben p. o. télen szervezetünk több és zsirosabb tápszereket kíván mint nyáron. A meleg ruha rendeltetése szinte a fentebbiekből magyarázható, a jó takaróval ugyan is testünket a kihűléstől védjük, szervezetünket gyamolítjuk, hogy annak minél kevesebb veszteséget kelljen pótolnia. S e részben azt mondhatjuk az ember a természetnek legmostohább gyermeke, mert míg mi e tekintetben egészen magunkra vagyunk utalva, az állatokról maga a természet gondoskodik, ellátva őket télire meleg takaróval.

Ezenkívül van még egy másik szabályozója is az állati test melegségének, mely a melegvesztésre ügyel fel, s ez a bőrben elágazó véredények. A mint ugyanis bőrünk hideg levegővel érintkezik, a véredények s ennek folytán a porusok összehúzódnak a vér a test belsejébe nyomódik vissza s itt védve van a hideg hatása ellen. Melegség hatása alatt pedig épen az ellenkező tünetny mutatkozik.

Ha mind ezen segédeszközök sem képesek az állati testet melegvesztés ellen megóvni, mint fentebb említők a testben az anyagcsere kezd fokozódni nagyobbmértvű melegképzés következik be, minek biztos jele az, hogy az állatok hideg idővel fokozatosan több-több szén-savat lehelnek ki.

Ezen, egyébiránt már rég ismert tény megállapítása végett újabb igen pontos kísérletek tétettek, oly formán, hogy a vizsgálat alá vett állatokat változó hőmérsékletű vízbe állították. Mind ezen többféle változtatásokkal ismételt kísérletekből világosan kitűnt, hogy hideg fürdőben a kilehelt szén-sav mennyisége tetemesen szaporodott mintegy lépést tartva a fürdő hőmérsékletével. S megfordítva, meleg fürdőben a szén-sav képződés alább szált. Mindezekből tehát bizton és jogosan következtetjük, hogy az anyagcsere s ennek folytán a melegképzés is szoros viszonyban van a testet környező közeg (tehát a levegő) hőmérsékletével.

II. Az ivóvíz mennyiségének befolyása az anyagcserére.

Azon kérdés megoldása végett, hogy mi befolyással van az ivóvíz mennyisége az emésztésre illetőleg az anyagcserére nézve, — több rendbeli kísérletek tétettek újabb időben, s az eredményt röviden következő tételben vonhatjuk össze: bőséges vizivás siettetti az anyagcserét. A kísérletül szolgáló állatokon kézzelfoghatólag mutatkozott, hogy bőséges vizivás mellett mind a tüdő, mind a vesék munkássága fokozódik. Különösen fontos szerepet visz ezen tünetnyénél a melegség fejlesztése, miután az állat szervezetének természetesen a bevett víz hőmérsékét a vér hőmérsékére kell emelnie, mi természetesen az emésztés fokozódása mellett a takarmány rovására történik. Az érintett kísérleteknek tehát mintkönnyen átláthatjuk nem csak elméleti, hanem gyakorlati szempontból is nagy fontosságuk van. Az ezekből merített eredmények után tudjuk most már ugyanis, hogy valamint a hideg istálló, ugy a bőséges itatás és egyértelmű a takarmány pazarlással.

III. Mi befolyása van a takarmány viztartalmának a tehenek tejelésére?

Azon általánosan ismert tapasztalásból indulva ki, hogy jó fejű tehenek rendszeren sokat isznak, széles körben azon nézet kapott lábra, hogy az ivóvíz mennyisége és a

fölötett takarmány nedvességi állapota lényeges befolyással van a tehenek tejelési képességére.

Ezen érdekes kérdés kísérletek alapján szinte megfejtettnek tekinthető. Mielőtt azonban az ezen kísérletekből levont következtetést formulálnám, talán nem lesz érdektelen magát a kísérletet es annak eredményét is röviden ismertetnem.

A vizsgálatához három egyfajú, egyidejű, egy időben borjadzott, egyező súlyu egyforma tejelő egészséges tehén lett választva. A kísérlett három időszakra lett megállapítva, mindegyik időszak kétheti tartammal. Az első időszakban a rendes téli takarmányon történt a kísérlet. Ezen takarmány száraz állománya ugy viszonylott a víztartalomhoz, mint 1—5. A második időszakban hasonló táptartalom és száraz állomány mellett mint 1—3. és a harmadik időszakban mint 1—5. bőséges itatás mellett. Az eredményt könnyebb áttekinthetős véget következő táblázatban állítom össze:

Négy-négy napi fejés eredménye az egyes kísérleti időszakokban.

A kísérleti időszakok.	A száraz állomány a víztartalomhoz.		A tejelésben mutatkozó különbség takarmány változtatás mellett egy-egy napra számitva ezen táblázat szerint következő:		mind három időszakban				
	Tej liter	abban vaj kilogr.	Tej liter	abban vaj kilogr.	Tej liter	abban vaj kilogr.			
1-ső időszak	1—5.7	39.48	2.25	37.77	1.98	29.49	1.44	106	5.99
2-dik időszak	1—3.3	36.99	2.09	36.96	1.79	27.89	1.48	101	5.87
3-dik időszak	1—5	36.54	2.04	36.93	1.77	30.48	1.74	103.9	5.58
1-ső és 2-ik kis. időszak különbsége	—	0.59	0.04	0.2	0.02	0.4	0.01	1.3	0.05
2-ik és 3-ik kis. időszak különbsége	—	0.04	0.01	0.01	—	0.06	0.06	0.6	0.04

Ez tehát a napi különbség a tejelésben a takarmány víztartalmának 1—5.7-ről 1—3.3 lett apasztása és viszont a 3-dik időszakban 1—5-re lett emelése mellett. A mint látjuk az eredménybeli különbség oly kevés, miszerint csaknem határozottan kimerjük mondani, hogy a tulságosan felvett víznek semmi befolyása sincs a tejelésre nézve.

Tekintetbe véve még e mellett azon fentebb kifejtett körülményt is, — miszerint a tulságosan élvezett

viz az állati szervezetben mindig tápanyag veszteséggel jár: a közönségnek a tehének tejelésére vonatkozó fentebb idézett nézetét hamisnak és következményeiben károsnak kell nyilvánítanunk.

Jól megértsen a tisztelt olvasó, itt nem arról van szó, hogy jó vagy rossz takarmány mellett ad e többet és

jobb tejet a tehén, az ismertetett kísérlet csakis azon kérdésre vonatkozik, hogy a vizenyös takarmánynak van-e előnye a száraz takarmány fölött.

Egyébiránt erre a kérdésre még rövid idő múlva visszatérünk, míhlyt az e részben folyamatban levő kísérletek eredményeiről tudósítást nyerünk. — a —

T Á R S A L G Ó.

A kolozsvári kereskedelmi kamara felterjesztése a telekkönyvezés gyorsítása ügyében.

Nagyméltóságú minister ur!

Az erdélyi részek az anyaországgal történt egyesülést nem csak a nemzeti erők tömörülése, hanem azon előnyök szempontjából is teljes szívvel üdvözlék, a melyeket Magyarország fejlettebb állami intézményeinek e részekre kiterjesztéséből az anyagi érdekek előmozdítására biztosan reméltek.

Ezek közt első sorban áll, a telekkönyvi intézmény behozatala Erdélybe is. Mindenkinnek élénk emlékében volt, hogy az ugynevezett partiumbeli megyék midőn 1860-ban Magyarországhoz vissza csatoltattak, alig két év leteltével teljesen bevezették telekkönyvet nyertek.

Hálásan kell elismernünk, hogy az alkotmány teljes helyreállítása után a törvényhozás ép oly készséggel szavazta meg, mint a mily államférfiú tapintattal kérte a nemzet kormánya az erdélyi telekkönyvezésre szükséges összegeket, sőt a törvényhozás az erdélyi képviselők indítványa a következő évben elismerésre méltó bőkezűséggel emelte fel e dotatiót, s ennyiben az erdélyi részek ezen óhajta nem is hiúsult meg.

Az e célra alapított telekkönyvi igazgatóság 1867-ben működését megkezdte, azt erélyesen folytatja s a rendelkezése alatt álló eszközökkel minden lehetőt elkövetett, hogy nagy feladatát megoldja.

Azonban tekintve az eddigi eredményt azt tapasztaljuk, hogy 5 év múltán, még csak 3 megyében és 17 városban (összesen körülbelül 200 négyszeg mf. területen) van a telekkönyv végleg megállapítva, a hirdetési határidők pedig alig 3 törvényhatóság s 5 város területére kihirdetve, a mi az összes területnek és törvényhatóságoknak alig teszi felét, azon megdöbbentő bizonyosság előtt állunk, hogy ha a munkálat csak az eddigi eszközökkel s arányban halad, a még hátra lévő nagyobb rész telekkönyvének megállításához a lefolyt idővel legalább is egyenlő, tehát még 10 év kell. —

Nem szükség hosszason bizonyítgatnunk, hogy ezen határidő még azon esetben is nagyon soknak tűnnek fel, ha Erdély közgazdasági viszonyai a tényleges állapotnál fejlettebbek volnának, azonban szomorúan kell bevallanunk, hogy ez ország rész csak nagy kárával fogja a telekkönyveket még ily sok időn át nélkülözhetni.

Az ipar, a kereskedés hazánk e részében, inkább, mint máshol, a mezőgazdasággal oly szoros összefüggésben áll, hogy ez utóbbinak hanyatlása az elsőbbség pangását is magával hozza. A földbirtok jövedelmének, értékének a hitelének esőknése oly

közel érdeklí az általunk képviselt közgazdasági viszonyokat, hogy részünkről kötelességünknek tartjuk a m. kormánynak fölemlíteni azon eszközöket, a melyektől közvetve vagy közvetlenül orvoslást remélünk s ezek közt ez idők szerint első sorban áll a telekkönyvi intézmény gyors keresztülvitele.

Nem kívánunk a telekkönyvi intézmény hasznossága, szükségessége fölött szőszaporításba elegyedni, csak arra vagyunk bátrak utalni, hogy Erdélyben, a mely az urbéri kárpótlást csak apró részletekben s közel két évtized alatt kapta ki, s azt a földbirtok felszerelésére csak kis részben használhatta, a forgalmi tőkének s főleg a földbirtokos osztálynál a hitelnek oly hiánya tapasztalható, hogy ily viszonyok hosszas hatása alatt okszerű gazdálkodás, productiv termelés nem is képzelhető. A ma-holnap bevezetett urbéri kárpótlásból még várható csekély tőkén kívül egyedül a földhitel az, a melytől még segílyt lehet remélni. Tanúsítja azt azon pár megye, a melyekben a telekkönyv már be van vezetve, s a hol a birtokosok részint hogy elviselhetetlen kamattal kötött adosságaiktól meneküljenek, részint, hogy gazdaságaikat rendezzék a földhitel kölcsönöket sietnek igénybe venni, a melynél csak az a sajnos, hogy hazai intézeteink nem képesek a keresetnek megfelelő arányban segíteni.

Hozzá tehetjük még, hogy a mult évi rossz termések következtében a földbirtok jövedelme alig hordozhatja az adókat, hogy a vasut-vonalok építésénél foglalkozott földnépe a ma-holnap bevezetendő munkálatok következtében e jövedelemtől is elesik, s kiemelhetjük főleg azt, hogy a székelyföldnek legnagyobb része nélkülözi a telekkönyvet, a mely pedig tömött, szorgalmas és munkás népességével e kamarakerület legtermelőbb és fejlődésre legalkalmasabb részét képezi.

Még megemlíthetjük, hogy a telekkönyvek elkészítésével megbizott közegek már minden teendőiket elvégezték, a munkálat törvényes kihirdetése s végleges megállapítása szabály szerint még legalább másfél évet vesz igénybe. Mennyire óhajtható tehát, hogy a feladatnak legalább azon része gyorsítottassék, a melynek teljesítése csak megszaportított munkaerőt igényel! Hiszen ha Erdélynek már minden része telekkönyvezve volna, mostantól számítva még is közel két év lenne szükséges a hirdetési határidők lejáráshoz.

Ez ügyre most harmadszor bátorokodunk a m. kormány figyelmét felkérni, ám de annak fontossága az erdélyi közgazdasági viszonyokra oly nagy, hogy ismételt kéréseink nagyméltóságod előtt nemcsak montságra, de reméljük, teljes méltánylatra fognak találni, s ez esetben legyen szabad esedeznünk, hogy a belügyminister ur ő mltsga útján kieszközölni kegyeskedjék annak elinté-

zését, hogy a telekkönyvezés egész Erdélyben megkettőzött sőt megháromszorozott erővel minél gyorsabban befejeztessék. Kétkedni sem lehet, hogy a törvényhozás az ehhez szükséges költségeket megszavazza, ha a m. kormány annak szükségességét indokolni kész, miután ennél productivább beruházás az erdélyi részekre nézve ez idő szerint alig képzelhető.

A kolozsvári keresked. és iparkamara 1872. decz. 22-kén tartott üléséből.

Könyvismertetés.

Gazdasági zsebnaptár.— Szerkeszti K o d o l á n y i A n t a l a kolozsmonostori m. kir. gazd. tanintézet igazgatója.— Tizenharmadik évfolyam. Pest, Eggenberger.— Ára 2 frt.

(V.) Gazdasági szakirodalomunknak még nagyon kevés évenként visszatérő terméke van. Ujabbban ugyan örvendetes mozgalmat tapasztalhatunk önálló gazdasági munkák létrejötté körül, melyek a mezei gazdasági üzlet különböző ágait karolják fel és tárgyalják, mindazonáltal a vizsgálódó gazdának betöltetlenül marad azon természetszerű igénye, melyszerint tudni kívánja azt, mennyivel ment előre minden egyes ágban a tudás, mily ismeretekkel gazdagodott a gyakorlat, s melyek azon eszmék, melyek a gazdaközönséget általában foglalkodtatják. Ha a számadáshoz szokott rendes gazda minden év végén bezárja könyvelőlapjait, hogy gazdasága egyes ágainak jövedelmezéséről meggyőződjen s együttesen aztán egész gazdaságának mikénti állásáról áttekintést szerezzen, szintígy kell, hogy eljárjon a gazdasági ismeretek terén is; meg kell ismernie az egyes ágakban kimutatott haladást s összeségben aztán a gazdaság egész keretében nyilatkozott ismeretek s tapasztalatok birtokába kell jönnie, mert csak így állhat meg a kor színvonalán, úgy javíthat folyvást saját sorsán, ha a mások által felfedezett segélyszerekből saját hasznára szellemi tőkét gyűjt. Azonban ezt elérni, önálló vizsgálódás útján, sok időbe és költségbe kerül, s épen e két tényezővel kell a gazdának önmaga irányában takarékosan bánnia.— Annál becsesebbek ennél fogva az oly művek, melyek a gazdának a minden egyes ágban való haladást, új eszmét s mozgalmat röviden, világosan s olcsón feltárják s számára a gazdasági ismeretek fölött áttekintést nyújtanak, sőt a kor színvonalán tartják.— Épen az ily szükséges művek ritkák nálunk. Mig német szomszédainknál a gazdasági évkönyveknek nagyobb száma tesz a gazdaközönségnek nagy szolgálatot az újabb ismeretek s tapasztalatoknak közrebocsátása által (minők pl. Schumacher—Jahrbuch der Landwirtschaft, Korn et Peters Landw. Jahrbücher, Komers Jahrbuch für österreichische Landwirthe, Löbe—Landw. Fortschritt, Birnbaum-Georgika stb.); addig nálunk a hírlapokon kívül ily munkák nem léteznek s csak is a fentebbi naptár az, a mely ily irányu működését már régóta folytatja. Nem mint naptár, hanem mint általános segédkönyv tekintendő tehát e könyvecske, melyből minden ágazatra lel a gazda tanácsot, kérdés esetében fölvilágosítást s ezek mellett a legújabb tapasztalatokat s kísérleteket s ezeknek eredményeit évenként regisztrálja. —

Nem bocsátkozhatván a mű részletes ismertetésébe, ez alkalommal csak a fejezöket tartom kiemelendőknek. A legújabb tapasztalatok s kísérletek s ezek eredményeit tárgyaló szakasz az

üzlettan terén emel ki fontosabb körülményeket, majd a földművelés, növénytermelés, állattartás és tenyésztés, továbbá a szőlőművelés és kertészet s a borászat terén emeli ki az egy év alatt tett tapasztalatokat s kísérleti eredményeket. A vegyes tartalmu hasznos tudnivalók a szükséges ismereteknek oly figyelemmel tett gazdag gyűjteményét tartalmazzák, hogy azokból a gazda mind üzlete sok ágára, mind háztartása körére vehet segélyt. Sok tárgy és pont van e fejezetekben olyan, ami fölött érdemes lesz a gazdának a nyugalmas téli estéken gondolkodni!

A könyv állandó fejezeteit a trágya és trágyázás, a növénytermelés fontosabb teendői, a takarmányzás rendje is beosztása, az állattenyésztési adatok, a házi állatok leggyakoribb betegségei és ezek gyógyítása képezik.

Találunk továbbá jövedelem és értékkszámítási adatokat, gazdasági épületek felállításánál figyelembe veendő térarányokat, az erdészet köréből sokszor igényelt kiszámításokat, a gazdasági iparüzleti termeléseknél tudni szükséges számításokat s végre táblás kimutatásokat az európai államok pénznemei, hossz,—tér,—tartalom és súlymértékeiről s záradékul beiktatják a bélyegilleték, kamatszámítás, évi jövedelem s kiadás rovatos táblázatai.

Nincs itt pont, a minek a gazda hasznát ne vehetné, s ismét nem merülhet föl oly kérdése, amire e könyvecskeben megoldást nem találna.

A mű hasznossága mellett főállásának tizenhárom éve tesz bizonyosságot. Ajánlatunkat megerősítik ezek, mihez még csak azt óhajtjuk, hogy e könyvecske érdeméhez mérten, a gazdák minél szélesebb körében terjedjen el.

LEVELEZÉS.

Czofalva, 1873. Január hó 29.

Háromszék központján Várhegy községében e hó 16-án megtörtént a hivatalos tárgyalás a tagosítás véghezvitele végett. —

E község 600 hold fekvőségéből, 400 Br. Szentkereszt Zsigmond ur tulajdonát képezvén, a többi részint felszabadult ottlakóké, részint vidékbelieké lévén, a törvény értelmében a tagosítás keresztül vitelét mi sem akadályozhatja. A tárgyalás, — leszámítva néhány 2—3 holdas birtokos goromba kifejezéseit — mondhatni csendesen folyt le, s végre a törvénynek engedve, egyen-egyen beléegyezésüket nyilvánították, hogy a tagosítás czélba vett keresztül vitelle ellen semmi nehézségeket gördíteni nem fognak. —

A hallottak után reményünk van, miszerint ezen — 1852-től fogva — első tagosítás Háromszéken a lehetőleg gyorsan fog keresztül vitetni, mi annyival inkább lehetséges, minthogy a talaj változékonysága miatt, nehézségek nem merülnek fel. —

Hogy a háromszéki birtokosságra, e központon lévő tagosított telek, minő benyomást fog tenni, azt az ügyes kezelés mutatandja meg, mi a lehető legnagyobb sikert kívánunk, s üdvözöljük a báró urat, miut első kezdeményezőt. —

A háromszéki időjárás nincs miért senki megirigyelje; nem is említve az elmúlt két rossz évet, Decemb. 19—20-án egy kis hó hullott, mi egy pár napig tartott; Cs ez időszert még orvosságnak sem kapunk havat, czu-

darjelünk van, ködös, lucskos, egészségtelen a gyermekek már is sok helyt szenvednek e miatt. —

Az őszi vetéseket együttvéve inkább gyengének, mint közepesnek mondhatjuk.

A termés ára szilárdul áll; egy mérő buza (2 e. véka) 450—460, rozs 300—305, törökbuza 255—270, tiszta árpa 205—225 kr. — Juhaink csaknem mind elhullottak. — Ezeket latba vetve, néhány gazdag évre talán mi is igényt tarthatnánk. Csia József.

EGYVELEG.

* Lapunk jelen számával veszik t. olvasóink Szentjánosi és Weiss helybeli ismert hitelű magkereskedésének árjegyzékét.

* Kinevezés. Lapunk szerkesztőjét Gamauf Vilmost a bécsi világkiállítási m. kir. biztosság előterjesztése folytán a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister ur az erdélyországi kiállítók érdekeinek képviselőjére világkiállítási felügyelővé (inspectorrá) kinevezte.

* Hazánk a bécsi világkiállításon az eddigi bejelentések szerint méltóan lesz képviselve, a térszükséglet 12000 négyszög ölet meghalad.* Ezen kívül Magyarország 12 különféle építménnyel fog birni, lesz ugyanis egy borkóstolda, 6 parasztház (köztük tudunkkal egy székely és egy szász) az állami erdők igazgatóságának kiállítási pavillonja, 2 gyári pavillon és végre a nagy kocsi és hintő csarnok.

* A lefolyt évben alapított pénz és ipari üzletek az osztrák-magyar birodalomban 1108 millió forint névleges tőkét vettek igénybe. Ezen óriási összegből esik bankokra 420, biztosító társulatokra 28, építkezési vállalatokra 124, vashámorok és gépgyárakra 29, közbányákra 12, záloglevél kibocsátásokra 46, szövő — és fonó iparra 23, szállító vállalatokra 35, czukor-ser és szesz-iparra 20, különböző ipari vállalatokra 64, végre vasutakra 352 millió forint.

* Az elhanyagolt fatenyésztés ügyét Biharmegyében lelkesen készülnek felkarolni. Ugyanis Gabóczy Károly ur indítványt terjesztett a megyei bizottmányhoz, melyben a fatenyésztés előmozdításának céljából vándortanárok alkalmazását kéri, kiknek fizetése a községtől beveendő részvényekből fedeztessék. A biharmegyei gazd. egyeslet magáévé tette az ügyet, miután tény, hogy a fatenyésztés és ezzel kapcsolatosan a nemes gyümölcs termelés ügye felettébb elhanyagolt, és kívánatos, hogy a vándor tanítók intézménye a megye nagyságához és a körülmények fontosságához mérten létesíttessék a célból is, hogy a néptanítók ezen vándortanárok által betanítottván legalább a jövő nemzedék nyeressék meg ezen nagy fontosságú ügynek, a mely hivatva van, hogy nemzetgazdaságunkban lényeges jövedelmi forrást képezzen.

* A serfőzők a bécsi világkiállítás tartama alatt nemzetközi congressust fognak tartani a seripar tárgyában. A serület napról-napra nagyobb lendületet vesz, a fogyasztás úgy szólván rohamosan növekedik, sok bormegjissza nem csekély szomorúságára! A congressus tárgyszo-

rozata nagyon érdekes leend, kivált az újabb vivmányok alapos kritika alá fognak esni.

* Szőlészeti vándortanáruk működéséről a „Kelet“-ben a következőket olvassuk: Tisztelt szerkesztő ur! Azt hiszem, kedves kötelességet teljesítek akkor, midőn egyfelől el kell hogy ösmerjem az erdélyi gazdasági egyeslet azon üdvös eljárását, hogy a szőlészet terén kineveztetett vándor tanári állomást kivivta, másfelől, hogy oly egyénre ruházta, ki testtel, lélekkel a szőlészetnek él. Alólirt ugyanis testvéremmel elhatároztuk egy szőlő beállítását, megkezdeni, megkérők tehát vándor tanár Fekete Pál urat, kogy helyünket Mező-Csáváson megtekinteni sziveskedjék, ki is nemcsak a hely alkalmas kitünő fekvéséről biztosított bennünket, hanem készségét nyilvánítá a szőlő utai lejtmezézésére; ez is megtörténve felkérők az utcsinálás vezetésére is; a nevezett tanár ur felhasználva a mostani lanyha telet másfél hét alatt 15,000 ölet lejtmezéztet, másfél öl szélességű utat mesterileg vezetve megkésztetett. A fáradhatatlan tanár azonban nem csak velünk osztá meg szenvedélyesszivességét. Ma láttunk Maros-Szent-Annán is egy ily formán vezetett szőlő utat bevégezve m. Máriafi Albert ur 10 hold szőlőjében az egész szőlőt megszabályosítva remek utjával. Ily buzgalmu vándor tanárok, kik minden alkalmat felhasználnak az egyesek ugy, mint a közös haza felvirágzására, csak elősmerésünket s köszönetünket érdemlik ki, mint e helyen kötelességünknek tartottuk nyilvánítani. Jenei testvérek.

* A burgonya (pityóka) azon halvány hosszú csiráit, melyek tél multával pinczékben és vermekben fejlődni szoktak, feletetnünk nem szabad, mert bennük nagyon hatályos mérég, az u. n. solanin, rejlik. Számos esetet tudunk, hogy csirás burgonyával tartott sertések megdöglöttek, sőt a főleg burgonyamoslékkal etetett szarvasmarhánál betegség, halál következett be. Ennek oka abban rejlik, hogy csirás burgonya használtatott a szeszfőzésre, a csirákban foglalt mérég azonban a párlás alatt visszamarad és a moslékot megmérgezi. Minden esetben tehát a burgonya ezen csirái gondosan eltávolítandók.

* Hónapos retket az év minden szakában biztosan és gyorsan úgy nyerhetünk, ha a retekmagot 24 óráig vízben áztatjuk és zacskókba helyezve a nap melegének kitesszük. Ha a mag (ismét 24 óra mulva) csirázni kezd, egy jól trágyázott porhanyó földdel telt ládába elvetjük és időnként langyos vízzel öntözzük; 5—6 nap elteltével a gyökér már egy kisebb hagyma nagyságáig fejlődik. Kemény tél idején ugyanezen eljárást követjük azon különbséggel hogy a ládát meleg pinczébe helyezük és egy fedővel borítjuk.

* Vaskályhák tapasztására a legezészerűbb keverék vaspör és vízüvegéből készül, minél erősebb tűz éri, annál jobban megkeményedik.

* A lópokrócok alkalmazása. Számos lótulajdonos lóvait munkaközben szőr, vászon vagy bőrtakaróval látja el, a végből, hogy az állatot égahajlati s légköri káros befolyásoktól megóvja, kérdés azonban, hogy e célú velóban ellehet-e érne? A természet a lótestét elég sűrű szőrökön-tössel ruházta fel, mely teljesen alkalmas az égahajlati s

légköri befolyásoknak határozottan ellentállani — a takarót tehát csak ott volna szükség igénybe venni, hol hiányos felnevelés és ápolás a bőrt elkényeztette, vagy hiányos táplálás következtében a test a szükséges meleg kifejtésére nem képes. Mindenesetre a pokrócot, csak mint kisegítő övszert, csak munka után, használjuk; annak munka közben való alkalmazása az állatra nézve nemcsak terhes de egyenesen a bőr kényeztetésére vezet. Szelidebb légmérséklet mellett, midőn betakarás által eső ellen akarjuk lovainkat védeni, a bőr amennyire be van fedve tulságosan fog gőzölni, ez által a takaró alatt az izzadság meggyűlik, a munka rövid szüneteiben a takaró külső felszínének kihülése következtében lecsapódik és az állat bőrére, szintén hűtőleg visszahat. A takaróról lefolyó víz, a has felszínén gyűlik össze s itt az említett hátrányokat szüli. Azon kérdésre, hogy a lótestének mely részei igénylik leginkább a védelmet? a bonczani alakulás tekintetbevételével kell válaszolnunk. A hát, erős bőrrel és izmokkal, jól fejlődött gerincoszloppal, sokkal inkább van képesítve káros külbefolyásokkal dacolni, mint a gyengédebb bőrrel, vékonyabb izomréteggel borított altest. A hát megvédése tehát korántsem oly szükséges, mint az altest betakarása, a mit természetesen csak nyugvás közben lehet eszközölni. A betakarást illetőleg az altesten kívül még a szűgy és a nyak alsó része (torokjázat, légcső) érdemelnek figyelmet. Sokan azt állítják, hogy a hát megázása a vesék meghűlésére s ennek következtében hűgy szorulásra vezet, e nézet azonban merőben téves, miután a vesék az erőteljes hátizmok és a lágycső csigolyák széles keresztnyújtványai által (jól táplált lovaknál még a lerakodott zsír által is) teljesen védve vannak; különben a hűgyszorulás székhelye vagy a hólyagban, vagy a hűgy csőben van, ezen részek pedig a hát betakarása által nem oltalmazhatók. A megázásból és az altest meghűléséből származik az esős napo-

kon oly gyakran előforduló kolikat de a megbetegedésnek elejét vehetjük, ha munka után a megázott állatot — kivált altestét — szalmacsutakkal jól megdörzsöljük és pokróczokba takarjuk. Mindezek nyomán bátran állíthatjuk, hogy a ló munka közben a takaró védelmére nem szorul, és hogy a betakarás munka közben inkább árt mint használ, a legtöbb esetben azonban közvetlenül ártalmas.

* Anyulaknak a gyümölcsfaiskolától való távol tartására többféle szert alkalmazhatunk, u. m. a csemetéket fenyőgallyal vagy tuskével befonjuk, a törzsöt avas hájjal bekenjük sat. Ujabbán egy cseh kertész saját tapasztalatai nyomán melegen ajánlja, hogy a kutyák ganéját össze kell gyűjteni és a gyümölcsfaiskolában elhinteni.

* Egyszerű vízmentes máz. Ha 4 rész friss vérhez, 4 rész porrá omlott meszet és kevés timsót keverünk igen jó és tartós vízhatlan mázat nyerhetünk, melyet szállítandó faladák kosarak és több efféle tárgyak bekenésére s víz elleni biztosítására előnyösen alkalmazhatunk. A chinaiak vízmentes máza is ezen anyagokból áll és már régóta jónak van elismerve, mit ujabbán helyt Kolozsvárt egyik t. munkatársunk által eszközölt kísérletek is bizonyítanak.

Szerkesztői nyiltposta.

1) B. M. urnak. Quem Dii oderunt — redactorem fecerunt. A különféle igényeket egyforma méltányossággal kielégíteni a legnehezebb feladat. Az u. n. „Egyveleg“ régi szerkesztői praxis szerint hatásos és kedvelt. 2) B. Á. urnak. Köszönet szíves leveléért, becses ígérete beváltásának lapunk érdekében örömmel nézünk elébe. 3) F. J. urnak Alőr. A kérdéses ügyben tudakozódtunk, legközelebb magánlevelet írunk. 4) K. G. urnak. A kérdéses pályamű már felküldött.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A h e t i v á s á r		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török buza	széna	szalma	tüzifa	marhahus
á r a k r a j e z á r o k b a n .										
Kolozsvár	február 6.	760—780	516—580	440—456	130—140	340—360	170	115	1450	22
Nagy-Várad	január 14.	640—650	420—440	380—410	140—160	300—320	170	110	1100	24
Maros-Vásárhely	január 30.	570—618	436—460	400—420	100—118	—	200—210	60—140	1600	18
Károly-Fehérvár	február 1.	688—715	545—550	380—385	156—165	—	135—140	70—88	1200	20
Nagy-Szeben	január 21.	633—867	480—533	373—413	127—156	347—400	100—105	70	800	18
Brassó	január 31.	532—625	501	401—413	155—161	317	—	—	—	20
Besztercze	január 28.	620—680	500	480	110	—	100—140	60—90	750	20
Nagy-Ényed	január 30.	600—625	500—550	370—420	130—140	—	160—170	50—60	1100	18
Szamosujvár	február 3.	620—700	480—520	380—420	100—110	—	200	50	1400	18
Deés	január 28.	640—680	540—600	420—440	96—100	—	190—200	75—100	800	18
Torda	január 18.	670—730	490—530	460—490	136—140	—	165—170	70—100	1500	20

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 76 frt 75 kr. Ezüst árkelet 107.85.

Bécsi marhavásár: Felhajtott 3306 drb. hizó ökör, forgalom gyenge, árak változatlanok, gallicziai 32—35 frt, magyar és német 32—35 frt, szerbiai ökör 28—30'25 frt a vágósúly mázsája.

TARTALOM: Meghívás. — Nehány szó a községi faiskoláról. — Három problema a gazdaság köréből. — Társalgó: Kolozsvári kereskedelmi kamara felterjesztése a telekkönyvezés gyorsítása ügyében. — Könyvismertetés. — Levelezés. — Egyveleg. — Szerkesztői nyiltposta. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**

Főmunkatárs: **VÖRÖS SÁNDOR.**

Hirdetések.

Jelzálog kölcsönök.

5000 forinttól kezdve a legmagasabb összegig 6% kamat 1% törlesztésre illetőleg 7%-al 32 év alatti törlesztés mellett gyorsan eszközöltetnek

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda Kolozsvárt, óvár, bástyautca 6. sz.

Értekezhetni naponta délután 1—4 óráig.

(1.)

(2—48.)

Hirdetés.

TAUFFER FERENCZ-nél

KOLOZSVÁRT

Kaphatók mindennemű, legkitünőbb minőségű csira képes vetemény-, virág és gazdasági magvak, továbbá az 1868-diki kolozsvári terménytárlaton első rangú ezüst éremmel jutalmazott valódi

Douttonkorn

törökbuza és valódi

szibériai zab.

Árjegyzékek kívánatra bérmentve megküldetnek.

(4)

(1—47.)

ÉRTESÍTÉS

a bécsi világkiállítás ügyében.

A bécsi világkiállításra szánt tárgyakat folyó évi február hó elsejétől kezdve — vásár- és ünnepnapokat kivéve — **naponta** elfogadja

Gamauf Vilmos,

világkiállítási inspector.

Lakik: a róm. kath. lyceumi

nyomda épületében.

Előleges hirdetés.

Van szerencsém a helyi és vidéki n. é. közönséggel tudatni, hogy **vetemény-magvaim** az idényre is közvetlen **Erfurtból** Platz Károly és fia poroszkirályi udvari magszállítóktól egy pár nap múlva megérkeznek.

Gazdasági magvaimat szintén a leghitelesebb helyekről felelősség mellett hozattam, melyek szintén egy pár nap múlva megérkeznek. Továbbá ajánlom a valódi

szibériai zabraktáromat

melylyel felelősség mellett a pesti piaczi árban bármily nagy mennyiségben tisztelt vevőimnek február 1-ső napjától kezdve szolgálatára lehetek.

(3)

(2—3.)

Mag-árjegyzékeimet a legkésőbb február 15-ig szétküldöm, de addig is bécsei megbízásaitak elismert pontossággal teljesítem

Mély tisztelettel:

CSIKI IMRE.